

Dla rozwoju infrastruktury i środowiska

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Centrum
Koordynacji
Projektów
Środowiskowych

Koordynator projektu:
Fundacja Zielone Płuca Polski
ul. Dojlidy Fabryczne 23, 15-554 Białystok
tel./fax 0 85 74 12 105
e-mail: fzpp@fzpp.pl

Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko.

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

intensywnego zapachu, np. dezodorantu lub innych intensywnie, nieprzyjemnie pachnących substancji.

OGRODZENIA ELEKTRYCZNE

Ogrodzenia elektryczne, nazywane także pastuchami elektrycznymi, składają się z drutów, linek lub specjalnych taśm rozciągniętych na słupkach wykonanych z drewna lub tworzywa sztucznego. Przed atakiem najskuteczniej bronią taśmy o szerokości 4 cm. Ogrodzenia zasilane są prądem elektrycznym z elektryzatorów sieciowych (230 V) lub bateryjnych (akumulatorowych) o napięciu znamionowym wynoszącym od 5,6 do 12 V. Pastuchy odstraszały zwierzęta za pomocą krótkotrwałych bolesnych, ale niegroźnych dla życia, impulsów elektrycznych o energii wynoszącej zazwyczaj od 0,4 do 2,4 J. W celu przeciwdziałania przezcołganiu się wilków pod ogrodzeniem należy umieszczać najniższy przewód na wysokości 10-20 cm nad podłożem. Przeskakiwaniu ogrodzenia można zapobiec umieszczając ostatni przewód na wysokości nawet 2 m. Do wysokości około 1,5 m przewody powinny być umieszczone w odległości 20-25 cm, a odległość pomiędzy przewodami umieszczonymi wyżej może wynieść do 30 cm. Opcjonalnie można stosować podłączoną do elektryzatora siatkę metalową o wysokości 1,2 m, a powyżej niej dodatkowe ciągi przewodów. Zaleca się, by napięcie na linii ogrodzenia wynosiło co najmniej 4500 V.

OGRODZENIA SIATKOWE

Płot wykonany z siatki o wysokości 2,53 m skutecznie zabezpieczy zwierzęta hodowlane. Dla uniknięcia podkopywania się należy siatkę wkopać w ziemię na głębokość 0,5 m. Zaleca się dodanie na szczycie ogrodzenia jednej lub dwóch linii drutu kolczastego, lub też odgięcie górnej krawędzi ogrodzenia na zewnątrz, w celu zapobieżenia

wspinaniu się drapieżników po siatce i przeskakiwaniu góra. Na skuteczność ogrodzeń wpływa konfiguracja terenu. Wszelkie wywyższenia, wzniesienia, parowy i doliny potoków ułatwiają przedostanie się drapieżnika do stada.

W I L K

Kampania na rzecz ograniczania szkód

www.kampania-ograniczaniezskod.pl

autorzy zdjęć:

Michał Figura, Robert Mysłajek, Piotr Tatałaj

autor tekstu:

Robert Mysłajek

redaktor wydawnictwa:

Janina Demianowicz

koordynatorzy projektu:

Aneta Kostecka, Krzysztof Wolfram

Ulotka wydana w ramach projektu Kampania na rzecz ograniczania szkód
wyrządzanych przez zwierzęta prawnie chronione (wilk, żubr, bóbr) na obszarze
Zielonych Płuc Polski.

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ochrona zwierząt hodowlanych przed wilkami

W Polsce żyje obecnie około 700 wilków. Zwarty zasięg ich populacji ograniczony jest do wschodniej, północno-wschodniej i południowej części kraju. Lasy zachodniej i środkowej Polski są zasiedlone przez kilkanaście watah.

Wilki w Polsce są objęte ścisłą ochroną gatunkową. Zabronione jest ich zabijanie, okaleczanie, chwywanie, przetrzymywanie, niszczenie nor i wybieranie z nich szceniąt, a także przechowywanie i sprzedaż skór oraz innych martwych części zwierzęcia. Od 1 kwietnia do 15 lipca można tworzyć dla nich 500 - metrowe strefy ochronne wokół miejsc rozrodu (nor).

Większość wilków żyje w grupach rodzinnych, potocznie nazywanych watahami, średnio w warunkach polskich liczących 4-5 osobników (para rodzicielska oraz jej potomstwo z ostatnich lat). Szcenięta (średnio 5-6) rodzą się tylko raz w roku, na wiosnę. Każda wataha zajmuje oddzielne terytorium, które w zależności od lokalnej liczebności dzikich zwierząt kopytnych ma różną powierzchnię. W Polsce osiąga ono od 100 km² w górach do 350 km² na nizinach. Średnie zagęszczenie wilków w lasach nizinnych wynosi około 2-2,5 osobników na 100 km², a w górach od 1,5 do 4 osobników na 100 km².

Podstawą diety wilków w naszym kraju są dzikie ssaki kopytne. Stanowią one 85-98% masy spożytego przez wilki pokarmu. Gatunkiem dominującym wśród ofiar tego

drapieżnika jest jeleń, który stanowi około 31-55% wszystkich zwierząt kopytnych zabijanych przez wilki i 42-80% biomasy zjadanego przez nie pokarmu. Sarna i dzik są ważnym składnikiem diety, ale zależnym od lokalnych warunków i pory roku. Wilki zjadają także (choć w mniejszym procencie) bobry, zające, lisy, borsuki, krety i drobne gryzoni.

Zwierzęta gospodarskie stanowią zaledwie 2-3% masy zjedzonego przez wilki pożywienia. Najczęściej atakowane są owce, kozy i bydło, rzadziej natomiast psy i konie. Największe szkody występują wówczas, gdy wypas inwentarza prowadzony jest w pobliżu lub wewnątrz lasu, bez odpowiedniego dozoru. Ataki drapieżników zdarzają się głównie pod wieczór, w nocy i wczesnym rankiem. Atakom sprzyja zła pogoda, ulewny deszcz, mżawka oraz mgła. Drapieżniki czują się wówczas bezpieczne, nawet w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowań, tym bardziej, że ludzie zwykle chronią się wtedy w domach i niechętnie wychodzą na zewnątrz. Najwięcej szkód czynią wilki od sierpnia do października, ale mogą je wyrządzać przez cały okres wypasów.

OCHRONA ZWIERZĄT HODOWLANYCH PRZED WILKAMI

Szkody wyrządzone przez wilki ogranicza się różnymi metodami. Wszystkie mają swoje zalety i wady, a ich skuteczność zależy od specyfiki hodowli oraz prawidłowego stosowania. Wykorzystywanie kilku uzupełniających się metod jednocześnie zwiększa ich efektywność. W polskich warunkach najbardziej godne polecane są psy stróżujące, ogrodzenia elektryczne, ogrodzenia siatkowe, a także fladry. Ryzyko zaatakowania przez wilki zmniejsza podejmowanie następujących działań:

- na noc powinno się spędzać zwierzęta hodowlane z pastwisk do zagród lub budynków gospodarczych, zabezpieczonych wysokim ogrodzeniem, fladrami, pastuchem elektrycznym i pilnowanych przez psa stróżującego;
- na nieogrodzonych pastwiskach leżących w pobliżu lasów, wawozów, gęstych zagajników nie należy pozostawiać zwierząt bez nadzoru również w ciągu dnia, szczególnie podczas złej pogody; pilnować może człowiek lub odpowiednio wyszkolony pies stróżujący;
- po wystąpieniu szkody koniecznie należy zwiększyć nadzór nad stadem;
- zabite zwierzęta, po sporządzeniu protokołu z szacowania szkody, należy bezzwłocznie usunąć z pastwiska, aby nie zwabiać drapieżników;
- nie wolno wywozić padłego inwentarza do lasu, ponieważ sprzyja to przyzwyczajaniu się drapieżników do żerowania na zwierzętach gospodarskich;
- najlepiej zorganizować wspólny wypas (w ramach jednej wsi, wspólnoty, spółdzielni) i zaangażować rzetelną osobę do nadzoru nad inwentarzem; zmniejszy to zagrożenie atakami oraz pozwoli na rozłożenie kosztów ochrony inwentarza.

PSY STRÓŻUJĄCE

W naszym kraju stada najczęściej pilnuje owczarek podhalański. Ważnymi czynnikami wpływającymi na skuteczność obronną tych psów są indywidualne predyspozycje poszczególnych osobników, odpowiednie wychowywanie i konsekwentny trening. Podstawą wychowania psa stróżującego jest umiejętne wytworzenie więzi socjalnej pomiędzy nim a stadem oraz wzmocnienie nawyku reagowania na zagrożenie, szczególnie na pojawienie się w pobliżu drapieżnika. Efektywność ochrony zależy również od ukształtowania terenu w miejscu wypasu, a także wielkości i rozproszenia stada.

FLADRY

Fladry składają się z pasków czerwonego, zwiewnego materiału o wymiarach 10 x 60 cm, naszytych na mocny sznurek o średnicy 3-4 mm, w odstępach 40 cm. Rozwiesza się je wokół pastwiska lub koszar, na wbitych w ziemię tyczkach, w odległości około 1,5-2 m od zewnętrznych boków ogrodzenia. Fladrami można też otoczyć zwierzęta pasące się na uwięzi, ale należy zadbać, by nie mogły one ich dosięgnąć i pogryźć. Sznur fladr powinien być naprężony, a wysokość tyczek należy tak dobrać, by dolne krawędzie materiału znajdowały się około 15 cm nad powierzchnią gruntu i mogły swobodnie powiewać na wietrze. Bardzo ważne jest, aby tworzyły one zamknięty prostokąt lub okrąg. Nie można dopuszczać do tego, by powstawały przerwy, wynikające np. z ich obwiśnięcia, czy też zerwania jednej z chorągiewek. Dodatkowo działanie fladr może być wzmocniane za pomocą